

Mirosław Sitarz

PROFESOR PROFESORÓW

LAUDACJA

**WYGŁOSZONA DLA KS. PROFESORA JÓZEFA
KRUKOWSKIEGO Z OKAZJI WRĘCZENIA NAGRODY
IMIENIA KSIĘDZA IDZIEGO RADZISZEWSKIEGO**

LUBLIN, KUL, 16 MAJA 2012 R.

Księżę Profesorze, Najdostojniejszy Laureacie,

Ekscelencje, na czele z Wielkim Kanclerzem KUL Abp. Stanisławem Budzikiem,

**Magnificencje, Czcigodni Księża, Szanowni Przedstawiciele
świata nauki, kultury i polityki, Panie i Panowie**

Zarząd Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II najwybitniejszym osobistościom ze świata nauki w dowód uznania „za całokształt dorobku naukowego w duchu humanizmu chrześcijańskiego” przyznaje NAGRODĘ IMIENIA KSIĘDZA IDZIEGO RADZISZEWSKIEGO.

W tym roku członkowie Zarządu jednomyślnie postanowili przyznać tę nagrodę Ks. Profesorowi Józefowi Krukowskiemu, Człowiekowi wielkiego formatu, cieszącemu się prawdziwym autorytetem naukowym w świecie prawniczym, którego postawa życiowa odznacza się głębokim humanizmem, wrażliwością i otwarciem na innego człowieka oraz wytrwałością i odwagą w poszukiwaniu Prawdy, wiernością podstawowym zasadom życia społecznego, heroiczną pracowitością, rzetelnością i sumiennością w wykonywaniu powierzonych zadań, bardzo wysokim poczuciem sprawiedliwości, nieustanną gotowością do podejmowania coraz to trudniejszych i nowych wyzwań.

Profesor Krukowski, wywarł znaczący wpływ na kierunek przemian zachodzących w życiu społeczno-politycznym w Polsce na przełomie XX i XXI wieku, a zwłaszcza na kształtowanie relacji państwo-Kościół w płaszczyźnie normatywnej.

Uzasadniając przyznanie Nagrody naszemu Laureatowi spróbuję wskazać tylko najistotniejsze momenty z życia i pracy naukowej oraz idee przewodnie Jego działalności.

I.

Józef Krukowski, syn Józefa i Katarzyny z d. Łukaszczyk, urodził się 4 stycznia 1936 r. w Sułowcu k. Zamościa. Szkołę podstawową ukończył w 1949 r. w Radecznicy, liceum ogólnokształcące w Lublinie w 1953 r.

W latach 1953-1959 odbył studia na Wydziale Teologicznym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, uzyskując tytuł magistra teologii. Po przyjęciu święceń prezbiteratu pracował w parafii Nie-drzwica Kościelna i Szczebrzeszyn.

W latach 1961-1964 odbył studia stacjonarne na Wydziale Prawa Kanonicznego KUL, które uwieńczył stopniem licencjata prawa kanonicznego. Od 1964 do 2009 r. był pracownikiem naukowym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W 1968 r. uzyskał na KUL-u stopień doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego, w 1973 r. stopień naukowy doktora habilitowanego, w 1979 r. tytuł profesora nadzwyczajnego, w 1985 r. profesora zwyczajnego nauk prawnych.

Jednocześnie w latach 1964-1972 sprawował urząd notariusza, a następnie do 2002 r. sędziego Sądu Metropolitalnego w Lublinie.

Ponadto od 1993 do 2009 r. pracował na Wydziale Prawa Kanonicznego Akademii Teologii Katolickiej (od 1998 Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego) w Warszawie. Od 1 października 2009 r. Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego jest podstawowym miejscem pracy Profesora. Pełni tam funkcję kierownika Katedry Prawa Wyznaniowego i Konkordatowego na Wydziale Prawa Kanonicznego.

II.

W dotychczasowej, nadzwyczaj bogatej, działalności naukowej Laureata można wyróżnić następujące płaszczyzny: 1) naukowo-dydaktyczną, 2) naukowo-badawczą, 3) organizacyjną.

1. Działalność naukowo-dydaktyczna

Działalność dydaktyczną Ks. Prof. Józef Krukowski prowadził przez 48 lat na kilku uczelniach, głównie na KUL-u i UKSW. Przedmiotem Jego wykładów, które cieszą się ogromnym zainteresowaniem słuchaczy, były i są następujące dyscypliny: wstęp do nauki o państwie i prawie; kościelne prawo karne; prawo małżeńskie; kościelne prawo administracyjne, kościelne prawo publiczne; normy o chrześcijanach, ustrój hierarchiczny Kościoła; prawo konkordatowe; prawo międzynarodowe publiczne i prawo wyznaniowe.

Wypromował 204 magistrów i rekordową liczbę 46 doktorów nauk prawnych, reprezentujących narodowość polską, niemiecką, ukraińską i słowacką. Żaden inny profesor KUL-u ani UKSW nie wypromował tylu doktorów (drugi po Nim jest ks. prof. Aleksy Petrani, który wypromował 40 doktorów). Jeden z doktorów Księdza Profesora (R. Sztymiler) uzyskał tytuł profesora zwyczajnego, a pięciu stanowisko profesora uczelnianego (F. Lempa, K. Warchałowski, K. Orzeszyna, M. Sitarz, T. Rakoczy). O wysokim naukowym poziomie rozpraw doktorskich napisanych w „szkole prof. Krukowskiego” świadczy chociażby fakt, że zdecydowana ich większość została opublikowana w renomowanych wydawnictwach naukowych, jako samodzielne monografie.

Ze względu na brak samodzielnych pracowników naukowych na Słowacji w zakresie nauk kościelnych w latach 1993-2003 Ksiądz Profesor prowadził wykłady na uniwersytecie w Preszowie.

Jako profesor wizytujący (*visiting professor*) wykładał gościnnie na kilku uniwersytetach amerykańskich i kanadyjskich, w szczególności w Catholic University of America, Washington D.C (1986) St. Paul University, Ottawa (1985), Wayne State University, Detroit Mich. (1988), St. John University, Jamaica, N.Y (1992), Union University Albany N.Y. (1992), St. Mary University, San Antonio, Texas (1992),

a także w Akademii Teologicznej w Iwano-Frankowsku na Ukrainie (2003).

2. Działalność naukowo-badawcza

Oprócz bardzo wielu artykułów publikowanych w czasopiśmie popularno-naukowych Profesor J. Krukowski jest autorem ponad 500 publikacji z zakresu prawa kanonicznego, kościelnego prawa publicznego oraz polskiego i europejskiego prawa wyznaniowego; w tym 11 monografii naukowych, a także redaktorem i współautorem 40 zbiorowych publikacji książkowych. Opracował podręczniki niemal do wszystkich dyscyplin naukowych, z zakresu których prowadził wykłady. Artykuły Jego autorstwa w kilku językach ukazały się w prestiżowych, najbardziej renomowanych czasopiśmie naukowych o zasięgu międzynarodowym. Wiele Jego dzieł doczekało się reedycji.

W swych badaniach Książd Profesor podejmuje kwestie niełatwe, często newralgiczne, nie tylko dla kanonistów. Próbowanie ich rozwiązania towarzyszy zawsze szczególna wnikliwość badawcza, precyzja w formułowaniu sądów, wielki kunszt metodologiczny, który przy zastosowaniu właściwych narzędzi interpretacyjnych pozwala Autorowi wypracować trafne koncepcje prawne i pastoralne. W oryginalnym i bogatym piśmiennictwie ks. prof. J. Krukowskiego czytelnik dostrzega prawdziwą pasję badawczą, opartą na założeniach teologicznych oraz na przesłankach antropologiczno-filozoficznych.

W każdym obszarze, w którym publikował, można się spotkać z pracami wnoszącymi nowatorskie spojrzenie na daną rzeczywistość.

Liczne opracowania dotyczące kościelnego prawa administracyjnego odznaczają się oryginalnością i stanowią pionierski wkład Autora w rozwój badań nad posoborowym prawem administracyjnym. Książki: *Administracja w Kościele. Podstawy kościelnego prawa administracyjnego* (Lublin 1985) i *Prawo administracyjne w Kościele* (Warszawa 2011) stanowią pierwsze całościowe opracowanie kościelnego prawa administracyjnego w skali światowej. Uwzględniają teorię prawa administracyjnego oraz interpretację norm wpisanych

do Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r. i aktów normatywnych pokodeksowych.

Rezultatem zainteresowań badawczych Laureata jest Jego inicjatywa wydania przez kanonistów polskich wielotomowego, pierwszego w polskiej literaturze prawniczej komentarza egzegetycznego do Kodeksu Prawa Kanonicznego (Poznań 2003-). Profesor jest redaktorem naukowym tego wielkiego dzieła i jednocześnie autorem największej liczby komentarzy do poszczególnych kanonów z różnych ksiąg kodeksowych. *Komentarz* ten stał się niezbędną pomocą nie tylko dla naukowców i wykładowców, ale także dla osób które zajmują się stosowaniem prawa w Kościele na co dzień.

Ogromne znaczenie dla kształtowania się stosunków między państwem i Kościołem mają wyniki badań interdyscyplinarnych przeprowadzonych przez Profesora Krukowskiego. Posiadają one charakter wieloaspektowy: historyczny, teoretyczny i dogmatyczno-prawny. Uwzględniają zarówno doktrynę Kościoła katolickiego, jak również zasady relacji państwo-Kościół zawarte w systemach prawa stanowionego przez władze państwowe, gwarancje wolności religijnej w konwencjach międzynarodowych o zasięgu europejskim i uniwersalnym. Rezultatem kompleksowych badań jest kilka publikacji książkowych (*Kościół i państwo. Podstawy relacji prawnych*, wyd. 1, Lublin 1993, wyd. 2, Lublin 2000; *Konkordaty współczesne. Doktryna i teksty (1964-1995)*, Warszawa 1995; *Konkordat polski. Znaczenie i realizacja*, Lublin 1999; *Polskie prawo wyznaniowe*, cztery wydania – Warszawa 2000, 2005, 2007, 2008) oraz kilkadziesiąt rozpraw i artykułów zamieszczonych w znaczących czasopismach naukowych krajowych i zagranicznych.

Dzięki swym publikacjom dotyczącym relacji państwo-Kościół prof. Krukowski zdobył wielki autorytet w kraju i za granicą. Uczestniczył w 37 międzynarodowych konferencjach i kongresach naukowych, w których wygłaszał referaty lub przewodniczył sesjom, m.in. w takich ośrodkach naukowych jak: Léuven (1976), Pampelunie (1976), Rzymie (1977, 1980, 1993, 2000, 2007, 2008, 2009, 2011), Warszawie (1977, 2011), Fryburgu Szwajcarskim (1981), Ottawie (1985), Monachium (1987), Waszyngtonie (1988) Paryżu (1990, 2011), Lugano (1992), Lublinie (1993), Bischofsgrün (1997), Krakowie (1997, 2001), Pradze (1998), Bratysławie (1999), Wrocławiu

(1999), Budapeszcie (1999), Brnie (2000), Preszowie (2000), Stuttgarcie (2000), Salonikach (2001), Trewirze (2001, 2006, 2008), Mińsku (2005), Berlinie (2007), Moskwie (2007), Grodnie (2007), Weneccji (2008), New Dehli (2008).

Dzięki ogromnemu dorobkowi naukowemu w dziedzinie prawa kanonicznego J. Krukowski zdobył uznanie nie tylko na arenie krajowej, ale i w skali międzynarodowej. Wymownie świadczy o tym fakt powołania Go w 1985 r. przez papieża Jana Pawła II w skład międzynarodowego zespołu konsultorów Papieskiej Rady ds. Tekstów Prawnych. Funkcję tę pełni nieprzerwanie. Papież Benedykt XVI powołał Profesora ponownie na kolejną pięcioletnią kadencję.

Ze względu na kompetencje merytoryczne Profesor J. Krukowski w latach 1975-81 był członkiem Komisji Prawnej Episkopatu Polski, przygotowującej projekt konwencji między Stolicą Apostolską i Polską, a w latach 1994-97 – ekspertem Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia projektu ustawy o ratyfikacji Konkordatu między Stolicą Apostolską a Rzeczypospolitą Polską. W latach 1993-1997 pełnił funkcję przedstawiciela Episkopatu Polski przy Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego. Następnie przez trzy lata (1997-2000) był członkiem doradczego Komitetu Prawnego przy Ministrze Spraw Zagranicznych, którego zadaniem było opiniowanie wniosków dotyczących ratyfikacji przez Polskę umów międzynarodowych.

Uczestnicząc w pracach tych Komisji, w drodze bezpośredniego dialogu z wieloma ludźmi z różnych ugrupowań politycznych, przyczynił się do ustanowienia nowych gwarancji prawnych, zapewniających Kościołowi w Polsce poszanowanie wolności religijnej w wymiarze indywidualnym i instytucjonalnym. Wynegocjowanie Konkordatu i treści w nim zawartych stało się fundamentem pod budowę nowego, wzorcowego dla państw Europy Środkowej, modelu relacji między państwem a Kościołem, zwanego systemem kooperacji lub separacji skoordynowanej. W ramach tego systemu Kościół i państwo to dwa odrębne, autonomiczne podmioty, które współdziałają ze sobą w tym samym społeczeństwie na zasadach partnerstwa i niezależności każdego w swoim zakresie – w celu budowania dobra wspólnego człowieka i narodu. Konkordat szanuje świeckość demokratycznego państwa prawa, a jednocześnie daje Kościołowi wyższy stopień stabilności i pewności prawnej niż jednostronne regulacje

ustawowe. Te podstawowe zasady relacji państwo-Kościół, jakie wpisano do Konkordatu, zostały potwierdzone w obowiązującej Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej uchwalonej w 1997 r. (art. 25 i 53).

Przez swoją działalność Profesor Krukowski wywarł znaczący wpływ na kształtowanie opinii publicznej, a także na mentalność polityków i ludzi Kościoła w debacie nad ratyfikacją Konkordatu, nad projektem Konstytucji oraz projektem Traktatu Konstytucyjnego Unii Europejskiej. Czuwa nadal nad właściwą interpretacją tych aktów normatywnych na etapie ich stosowania.

Dzisiaj, w dobie ogromnej inflacji prawa, w czasach, w których niektórzy uważają, że Konstytucja, umowy międzynarodowe oraz ustawy zwykle są w hibernacji, a sprawujący władzę rządzą tak, jakby Boga się nie bali i z ludźmi nie liczyli (Łk 18, 2), trzeba Księdzu Profesorowi w sposób szczególny podziękować, za ogromny wysiłek, jaki włożył podczas negocjowania aktów normatywnych dających nam podstawy prawne – narzędzie do upominania się o prawa przysługujące Kościołowi i każdemu człowiekowi, wynikające z przyrodzonej niezbywalnej godności osoby ludzkiej.

3. Działalność organizacyjna

Działalność naukowo-dydaktyczna i naukowo-badawcza Profesora Krukowskiego łączy się z bardzo dynamiczną działalnością organizacyjną. W latach 1979-1987, będąc dziekanem Wydziału Prawa Kanonicznego KUL, aby wykształcić nowych prawników kanonistów, „których nigdy nie powinno brakować w każdym Kościele partykularnym” (Benedykt XVI) – wprowadził na Wydziale studia zaoczne w zakresie prawa kanonicznego dla osób duchownych. Pokonał różnego rodzaju trudności formalne i personalne, doprowadzając do reaktywowania na KUL-u Sekcji Prawa. Inicjatywy te przyczyniły się do wzrostu liczby studentów. Gdy Profesor został wybrany na dziekana, na Wydziale studiowało 30 osób, a Rada Wydziału liczyła tylko sześciu samodzielnych pracowników naukowych. Gdy kończył kadencję, studentów było już ponad 600 i pracowało dwudziestu samodzielnych pracowników naukowych, spełniających kryteria, odpowiadające charakterowi naszej Uczelni. Dziś zdecydowana

większość Członków naszej Rady Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji to studenci Profesora.

Z upoważnienia Rektora i Senatu KUL-u Ksiądz Profesor doprowadził do przygotowania projektów i uzyskania zgody na budowę *Collegium* Jana Pawła II oraz budynku Redakcji Wydawnictw KUL przy ul. Konstantynów.

Z Jego inicjatywy w 1990 r. powstał Wydział Nauk Prawnych Towarzystwa Naukowego KUL, którego jest przewodniczącym. W ramach tego Wydziału i kierowanej przez Niego Katedry Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego KUL (1983-2009), jako *spiritus movens*, Profesor J. Krukowski był organizatorem bądź współorganizatorem 45 konferencji naukowych ogólnopolskich i międzynarodowych, poświęconych problematyce prawa kanonicznego oraz prawa wyznaniowego, prawa konstytucyjnego i prawa Unii Europejskiej (m.in. organizował dwa światowe kongresy kanonistów: „Kościół i państwo we współczesnych systemach prawnych”, Lublin 1993, „Administracja w prawie kanonicznym”, Warszawa 2011); pięć konferencji międzynarodowych z cyklu „Kultura i prawo” (Lublin 1998, 2000, 2003; Warszawa 2005; Trewir 2006).

Profesor jest również założycielem i przewodniczącym dwóch stowarzyszeń z siedzibą w Lublinie: Stowarzyszenia Kanonistów Polskich oraz Stowarzyszenia Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa KUL. Pierwsze z nich, działające od 1989 r., jest jednym z najliczniejszych na świecie, skupia prawie 700 członków z 11 państw, kanonistów obrządku łacińskiego i z Katolickich Kościołów Wschodnich. Każdego roku Stowarzyszenie organizuje konferencje krajowe i międzynarodowe poświęcone problematyce prawa kanonicznego. Wydaje „Biuletyn SKP”, którego założycielem i redaktorem naczelnym jest Ks. Profesor. Również Stowarzyszenie Absolwentów pod Jego przewodnictwem wzrasta liczebnie. Aktualnie skupia 295 członków. Stale rozwija swoją działalność statutową. Wydawane przez nie czasopismo naukowe jest punktowane na liście ministerialnej.

Dzisiejszy Laureat w latach 1980-1984 był członkiem Komitetu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk; w latach 1990-1993 – członkiem Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów. Od 2003 r. jest zastępcą przewodniczącego Komisji Prawniczej oddziału lubel-

skiego Polskiej Akademii Nauk. Jest założycielem i przewodniczącym komitetu redakcyjnego czasopisma naukowego „Roczniki Nauk Prawnych” wydawanego przez TN KUL. Jego dziełem, jako założyciela i redaktora, była 13 tomowa seria wydawnicza „Kościół i Prawo”, która ukazywała się w latach 1981-2000. Był również redaktorem działu w *Encyklopedii Katolickiej*, do której napisał ponad 90 haseł oraz redaktorem działu „prawo kanoniczne” i „prawo wyznaniowe” w Redakcji *Wielkiej Encyklopedii Prawa* (Warszawa 2003-).

Profesor należy do znamienitych stowarzyszeń i organizacji naukowych o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Jest współprzewodniczącym Fundacji polsko-niemieckiego towarzystwa na rzecz religii i wolności religijnej w Unii Europejskiej (Stiftung Gesellschaft für Religion und Religionsfreiheit in EU) z siedzibą w Trewirze, a także międzynarodowego stowarzyszenia kanonistów: Con-sociatio Internationalis Studio Iuris Canonici Promovendo z siedzibą w Rzymie. Jest członkiem kilku stowarzyszeń krajowych, m.in.: Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego, Lubelskiego Towarzystwa Naukowego, Polskiego Towarzystwa Prawa Wyznaniowego.

III.

Za ogromny wkład w rozwój nauki i działalność publiczną Ksiądz Profesor Krukowski otrzymał następujące odznaczenia i nagrody: Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (2000); Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski (2009); Medal Komisji Edukacji Narodowej (2006); Medal Złoty Prezydenta RP za Długoletnią Służbę (2009); Srebrny Medal od papieża Benedykta XVI (*Medaglia Pontificia*) w 4 roku jego pontyfikatu (2010); Medal Prezydenta Miasta Lublina (2011); Medal za zasługi dla Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (przyznany przez Senat KUL – 2006). „Za umiłowanie sprawiedliwości” otrzymał Nagrodę „Peregrinus z Opola” przyznaną przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego i Civitas Christiana (2010); Statuetkę *SURSUM CORDA* Redaktora Naczelnego Katolickiego Tygodnika *Niedziela* (2009); Abp B. Pylak, Metropolita Lubelski, nadał Profesorowi godność kanonika honorowego Kapituły Chełmskiej.

Szczególnym atrybutem osobowości Księdza Profesora, która przejawia się w całej pracy naukowo-badawczej, dydaktycznej i pu-

blicystycznej, jest ukierunkowanie aksjologiczne, oparte na założeniu, iż prawo stanowione ma służyć osiągnięciu podstawowych wartości ludzkich i chrześcijańskich, decydujących o tożsamości kultury europejskiej.

Księżę Profesorze, Dostojny Laureacie

Kończąc fragmentaryczne przedstawienie Twoich dokonań, jako Twój student, asystent i następca w kierowanej przez Ciebie 26 lat Katedrze, chciałbym powiedzieć, że poczytuję to sobie za ogromny zaszczyt i szczęście, iż mogę dziś, upoważniony przez Zarząd TN KUL, w imieniu Zarządu, wielu zgromadzonych znamienitych Gości i swoim własnym, zaświadczyć o Twoim życiu i wypowiedzieć słowa laudacji o człowieku-naukowcu, wielkim humaniście, który w powszechnej opinii uważany jest za najwybitniejszego polskiego kandydata na przełomu XX i XXI wieku.

Profesorze profesorów! Wychowawco wielu pokoleń prawników! Niech ta nagroda będzie przyjęta przez Ciebie jako wyraz naszej wdzięczności i uznania za jakość Twego człowieczeństwa, za Twoje wybitne kompetencje i za bezkompromisowe dążenie do wdrażania prawidłowych zasad prawa w życie Kościoła i państwa.

Niech dobry Bóg obdarza Ciebie Księżę Profesorze zdrowiem i wszelkim błogosławieństwem. Niech Cię otacza życzliwymi ludźmi. Niech pozwoli, byś jak najdłużej mógł wspierać nas, Kościół i Ojczyznę swoją wiedzą i doświadczeniem. Abyś nadal głosił Prawdę i demaskował zło. Byś był ambasadorem polskiej nauki i chrześcijańskiego humanizmu w świecie.

Szczęść Boże!